

Устинова І. П.

к.ю.н., доц.,

Юридичний інститут

Національного Авіаційного університету

ДЕЯКІ ПИТАННЯ РЕФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ЯК БАЗОВА СКЛАДОВА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

На сучасному етапі розвитку правової системи України та в ході наближення українського законодавства до європейського, важливою складовою є доведення фінансової системи України до сучасних світових вимог. Такі кроки зможуть приблизити Україну до світових економічних ринків, а також стане суттєвою складовою демократизації української держави. Протягом всіх років незалежності держави процес реформування та вдосконалення фінансового, зокрема, бюджетного законодавства не припинявся. Найбільш важливою подією у фінансовому законодавстві стало прийняття в 2001 та 2010 роках прийняття Бюджетного кодексу України.

За останні роки близько 100 законопроектів було запропоновано для прийняття в ході реформування бюджетної сфери країни. Автор погоджується з чинними точками зору, що більшість цих законопроектів були націленими на вирішення вузького кола питань і не повністю враховували нагальних змін у законодавстві, існуючого стану соціально-економічного розвитку країни та її областей, а тому в повній мірі не вирішували питання перегляду основ бюджетного процесу в Україні відповідно до світового досвіду. [1, с.52].

На сучасному етапі найважливішим завданням є виявлення проблем реалізації бюджетного законодавства та їх усунення. В цьому процесі обов'язково потрібно використовувати позитивний досвід правового регулювання бюджетних відносин в економічно розвинених європейських державах, але тільки такий, що можна адаптувати в нашій державі.

Як відомо, у законодавстві багатьох зарубіжних країн є також поняття додатковий бюджет і приєднані бюджети. У Франції, наприклад, додатковий бюджет за своєю природою є уточнюючий основний бюджет. В основному в бюджеті не може бути точно враховано всіх можливих змін фінансових показників протягом бюджетного року. Ці зміни можуть стосуватися бюджету як поточного, так і інвестиційного. Таким чином, у разі потреби прийнятій основний місцевий бюджет можна скоригувати з допомогою додаткового бюджету. Існують види місцевих бюджетів у федеративних країнах (наприклад, США, Канада, Швейцарія) характерною є трирівнева бюджетна система (федеральний бюджет, бюджети суб'єкта федерації, місцеві бюджети), види місцевих бюджетів визначаються в законодавстві окремих суб'єктів федерації. А в унітарних державах (наприклад, Великобританія, Франція, Італія, Україна) представлена дворівневою бюджетною системою (державний і місцеві бюджети), їхня система встановлюється на основі єдиного загальнодержавного законодавства. Як у федеративних, так і в унітарних зарубіжних країнах немає єдиної бюджетної системи та єдиної бюджетної класифікації. [2, с.225].

Будь-яка бюджетна система повинна бути зорієнтована на розв'язання завдань постійного покращення чинної системи, яка забезпечувала б базові вимоги (соціальна справедливість, економічна ефективність, політична стабільність). У різних країнах існують різноманітні умови (адміністративні, соціальні, національні, культурні, історичні тощо), які впливають на побудову взаємовідносин різних рівнів влади у бюджетній сфері. [2, с.226]. В залежності від ситуації кожна країна по-своєму регулює питання організації міжбюджетних відносин.

Основними напрямками реформування бюджетного законодавства, як і більшість науковців та фахівців, вважаємо такі. По-перше, це орієнтація реформи на те, щоб законодавство у бюджетній сфері повною мірою та реально базувалося на загальновідомих бюджетних принципах, зазначених у законодавстві: єдності, збалансованості, самостійності, повноти, обґрунтованості, ефективності та результативності, субсидіарності, цільового використання бюджетних коштів, справедливості і неупередженості, публічності та прозорості. Як відомо, в українському бюджетному законодавстві часто не виписані чіткі алгоритми та механізми втілення зазначених базових речей. Так, наприклад, питання

притягнення до відповідальності посадових осіб (без чіткого переліку) за порушення строків подання та розгляду Проекту бюджету на наступний рік, адже чітко врегульовані процесуальні правовідносини у законодавстві є однією з гарантій існування демократичної держави. Фінансове законодавство розвинених країн передбачає, що у випадку неприйняття парламентом рішення про затвердження бюджету до початку нового бюджетного року уряд має право виконувати витратну частину в межах сум, фактично витрачених у попередньому році. [2, с.226]. Зрозуміло, що така норма може мати місце лише в умовах економічної стабільності.

Другим напрямом реформування бюджетного законодавства України є, автор приєднується до чинних думок, застосування прогресивних та демократичних європейських механізмів при розподілі та використанні бюджетних коштів, а також створення ефективної, нерепресивної, некорупційної, справедливої та неупередженої системи контролю за цими процесами. [2, с.225]. Без заперечень, не кожна економіка може ліквідувати бюджетний дефіцит без застосування дієвих стабілізуючих економічних заходів, які б давали дотримання збалансованого співвідношення бюджетних доходів з видатками.

Третім напрямом є проведення уніфікованих підходів до управління державними коштами в частині коштів загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування. Запропонована зараз система накопичувального пенсійного страхування громадян активно багато років практикується у європейських країнах, дає свої фінансові позитивні результати в частині гарантування громадянам забезпеченої старості та сприяє росту активності працівників, але має багато труднощів по впровадженню такої реформи в Україні із-за економічної кризи сьогодні.

Наступним є перегляд бюджетних правил стосовно здійснення видатків бюджету відповідно до розподілу бюджетних асигнувань за періодами бюджетного року згідно з бюджетною класифікацією з розширенням повноважень розпорядника бюджетних коштів одночасно з посиленням його відповідальності при встановленні чітких, прозорих вимог щодо проведення капітальних інвестицій за рахунок бюджетних коштів та надання державної фінансової підтримки суб'єктам підприємницької діяльності на інвестиційний розвиток [4, с. 43]. Останнім на наш погляд повинно бути розвиток внутрішнього фондового ринку, що дасть можливість збалансувати співвідношення обсягів внутрішнього і зовнішнього боргу.[5, с. 47]

Отже, бюджетне законодавство процес потребує реформування для підвищення якості управління бюджетними коштами, демократизації та децентралізації бюджетного процесу, з паралельним проведенням реформ в інших сферах суспільства. Водночас зазначимо, і підтримуємо чинні точки зору, що вже сьогодні існує повне розуміння необхідності подальшого поступального розвитку бюджетної системи України з метою її гармонізації з міжнародними та європейськими стандартами управління бюджетними коштами та наближення практики національного бюджетування до передового зарубіжного досвіду, адже це є важливою складовою реформування системи державного управління, що є нагальним.

Список використаних джерел:

1. Федосов В.М., Бабич Т.С. Суть і проблематика бюджетування: українські реалії. // Фінанси України. – 2008. – № 1.- с. 3-23.
2. Музика О.А. Дефіцит місцевих бюджетів: досвід законодавчого закріплення у деяких Європейських країнах // Міжнародний науковий журнал «Порівняльно-правові дослідження» - 2007- № 2.- с. 223-226.
3. Пасічник Ю.В. Бюджетна система України та зарубіжних країн.: Навч.посіб.- 2-ге вид. перероб. і доп.- К.: Знання – Прес, 2003-523с.
4. Кириленко О.П., Тулай О.І. Державні фінанси та людський розвиток: діалектика взаємозв'язку// Фінанси України.- № 10- 2014 р.- С.42-54.
5. Чугунов І.Я., Лондар С.Л. Фінансово-бюджетні відносини: аналіз тенденцій в умовах трансформацій економіки. – К.: Львів: Компанія «Аліот», 2002.- 203с.